ד: כל המנחות פרק ראשון מנחות

ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן פסולין הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו תנן כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות אלא שלא עלו לבעלים א] לשום חובה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות ואם איתא ליתני נמי חוץ ממנחת העומר כי קתני באה יחיד באה צבור לא קתני כי ב] תני באה בגלל עצמה באה בגלל זבח לא קתני כי קתני הנך שאין קבוע להן זמן הא דקבוע לה זמן לא קתני: ג] אמר מר וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן פסולין הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו ה)תנן א כל הזבחים ד] ששחטן שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה חוץ מפסח וחטאת ואם איתא ליתני נמי חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע ה] דבאו להכשיר ולא הכשירו כיון דאיכא אשם גזילות ואשם מעילות דלכפרה אתו ו] לא פסיקא ליה מאי שנא אשם נזיר ואשם מצורע דבאו להכשיר ולא הכשירו הני נמי באו לכפרה ולא כפרו א"ר ירמיה מצינו שחלק הכתוב ז] בין מכפרים ובין מכשירין ח] מכפרין אית בהו דאתו לאחר מיתה מכשירין לית בהו דאתו לאחר מיתה י)דתנן ב האשה ט] שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה עולתה ומתה י] לא יביאו יורשין חטאתה מתקיף לה ר' יהודה בריה דר' שמעון בן פזי מכשירין נמי מי לית בהו דאתו לאחר מיתה ג) והתנן ג המפריש מעות לנזירותו לא נהנין יא] ולא מועלין מפני שראויין לבא כולן שלמים מת יב] והיו לו מעות סתומין יפלו לנדבה ד מפורשין דמי חטאת יוליך לים המלח לא נהנין ולא מועלין דמי עולה יביא בהן עולה ומועלין בהן דמי שלמים יביא בהן שלמים ונאכלין ליום אחד יג] ואין טעונין לחם והא עולה ושלמים דנזיר דמכשירים נינהו וקא אתו לאחר מיתה אמר רב פפא הכי קא אמר ר' ירמיה לא מצינו הכשר קבוע דבא לאחר מיתה ודנזיר הכשר שאינו קבוע הוא

דאמר

אשם מצורע לא הוא להכשירו לכא יד] כממנה ולקמן פריך אמר אשמות נמי באו לכפר ולא כפרו: **בגלל זבח.** עם הזבח דמנחת העומר באה עם הכבש דכתיב ועשיתם ביום הניפכם את העומר וגו' (ויקרא כג): **דקבוע לו זמן.** טו] בניסן: **[מצינו שחילק].** ד)ומכשירים המחירו: **לא יביאו יורשין חטאתה.** דזו אחת מחמש חטאות המתות חטאת שמתו בעליה. וחטאת יולדת מכשיר הוא כדאמרינן בכריתות בפ' דם שחיטה (דף כ.) מפני שמכשרתה לאכול בקדשים ומדחטאתה להכשיר עולתה לכפר כדכתיב (ויקרא יב) ביולדת טז] אחד לחטאת ואחד לעולה. אלמא מכפרין קרבי מכשירין לא קרבי יז] הכי נמי מכפרין בשלא לשמן כשרין להקריב ולא עלו ומכשירין פסולין לגמרי: יח] **לא נהנין.** מדרבנן מפני דמי עולה שבהן: **ולא מועלין מפני שראויין** יט] **לבא.** לשלמים הואיל ולא הפריש אלו לחטאת ואלו לשלמים ושלמים אין בהן מעילה דלאו קדשי ה' נינהו אלא ממון בעלים אלא באימורים לאחר זריקת דמים בפ"ק דמסכת מעילה (דף ו:): **סתומין.** דלא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה: **יפלו לנדבה.** לשופרות דהלכה היא בנזיר למשה מסיני וכן מפרש בנזיר בפרק מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו כו' (דף כד:): **יוליך לים המלח.** כדין חטאת שמתו בעליה דלמיתה אזלא: **לא נהנין.** מדרבנן: **ולא מועלין.** דאמר בשמעתא קמייתא דמעילה (דף ג.) חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח אין מועלין בהן דלאיבוד קיימי ולאו קדשי גבוה נינהו: **דמי שלמים כו'.** אבל כ] דמי אשם ליכא דליתו בנזיר טהור אלא בנזיר טמא

ומכשירו

בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו עולה בדמיו אין אבל הוא גופיה לא גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה הל"ל משום דגמירי דבאשם רועה ומתוך פי' הקונטרס משמע דלא גמירי אלא ניתק לרעייה בעלמא ומשמרו לרועה כשר לעולה משם ואילך אפילו הוא בעצמו דשוב אין שם אשם עליו ותימה גדול הוא לומר כן ועוד דהוה ליה למימר גזירה לאחר ניתוק אטו קודם ניתוק ועוד דמשמע כהדיא התם בפסחים דניתוק לרעייה דרבנן מדלייק אמילתיה דרב הונא דהכא דאמר שחטו סתם כשר לעולה אלמא קסבר לא בעי עקירה אי הכי כי לא ניתק נמי ומשני גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה ורביתו שמואל לא גריס התם כי לא ניתק נמי אלא הכי גריס א"ה לכתחילה נמי פירוש יכול לשוחטו סתם כיון דלא בעי עקירה ואמאי נקט ושחטו סתם דמשמע דיעבד דבשלמא אי הוה אמר ושחטו לשם עולה דבעי עקירה הוה ניחא דנקט דיעבד אפילו לאחר ניתוק גזירה שמא ישכח לעוקרו ומשני דכי לא בעי עקירה נמי אסור לכתחילה כמו לפני כפרה ודוחק הוא שמגיה הספרים ועוד דהוה ליה לשנויי גזירה אטו לפני ניתוק ור"ת לא גרים כלל וכפ"ק דזבחים (דף ה.) ובנזיר (דף כה:) ניתק אין לא ניתק לא ובתמורה איתו ברוב ספרים בפ' ואלו קדשים (דף יח.) ובפ"ב דזבחים (דף כח.) איתו בשום ספר דקרא דהוא בהווייתו יהא לא לפסול בלא ניתוק קאתי דרעיי' דרבנן היא והכי גמירי הלכתא דכל שבחטאת מתה באשם קרב עולה ומשום דתקון רבנן רעייה גזירה אטו לפני כפרה נקט הש"ס באשם רועה וקרא אתא למימר דכשר לעולה בלא עקירה דבהווייתו מה שבסופו להיות לאחר עקירה יהיה בלא עקירה דהיינו עולה כדגמירי ואין לתוש אי קאי קרא אהילכתא דכי האי גוונא אשכחנא בפ' הלוקח עובר פרתו (בכורות ד' טז.) דאיצטריך קרא ואיצטריך הילכתא והשתא ניחא הא דפריך בפסחים (דף עג.) אי הכי כי לא ניתק נמי ועוד יש לפרש דגרסינן הכא שפיר ניתק אין לא ניתק לא דאמר קרא הוא בהווייתו יהא קודם כפרה והיכא דאבד והפריש אחר ונמצא הראשון והרי שניהם עומדים דפליגי בפרק שני שעירי (יומא דף סד.) דרב אמר מלוה בראשון ור' יוחנן אמר מלוה בשני לא ס) אמר שיהא חבירו קרב מיד עולה דבהוויי' אשם יהא קודם כפרה הילכך ניתק אין לא ניתק לא משום דגזרינן אטו לפני כפרה ובפסחים (דף עג.) דפריך כי לא ניתק נמי הייתו לאחר כפרה אלא שלא ניתק ו) דבשלמא אי בעי עקירה הוה ניחא דבעי ניתוק כדי שיהא נזכר לעוקרו לשם עולה וא"ת ומותר הפסח דקרב שלמים ז) (לימא) דבעי עקירה וליבעי ניתוק כדי שיהא נזכר לעוקרו ועוד אמאי לא גזרינן ביה אטו לפני כפרה כמו באשם וי"ל דשאני פסח שאין זמנו רק ערב הפסח מחמות ולא שייך למיגזר ביה כלל בשאר ימות השנה וא"ת בשלמא אשם שמתו בעליו איכא למיגזר אטו קודם מיתה ונתכפרו בעליו אטו קודם כפרה דהוא גופיה לא ליקרב עולה אלא תמורת אשם וולד תמורת אשם דתנן בפרק ואלו קדשים (דף כ:) ירעו ובעי למימר בגמרא קודם כפרה ח) דגזרינן שמא הוא עצמו יקרב ואיתותב התם מאי גזירה איכא והלא אף קודם כפרה ט) ליש ליקרב עולה וא"כ הוא עצמו יקרב עולה וי"ל דגזרינן אטו אשם גופו לפני כפרה וקצת קשה לפי' ר"ת מנזיר (דף כה:) דר' ישמעאל דריש ולד חטאת ותמורת אשם אי מקריב ליה קאי עליה בעשה מדכתיב רק ר"ע אומר אינו צריך הרי הוא אומר אשם הוא כא] י) הוא קריבה ואין תמורתו קריבה ופריך למה לי קרא והא הילכתא גמרינן ליה כל שבחטאת מתה באשם רועה ומשני אין ה"נ וכי אתא קרא לכדרב הונא כו' משמע דהוא אתא למעוטי מהקרבה ולאו לאכשוריה להקרבה:

מכשירין לית בהו דאתו לאחר מיתה. פי' בקונטרס כב] חטאת יולדת מכשיר היא כדאמרינן בפ' דם שחיטה מפני שמכשרתה לאכול בקדשים ולהגב ריהטיה לא דק שם ומשנה היא בפ' המביא כ) אשם תלוי כג] (כריתות דף כה:): כד] **ה"ג** בת"ב האשה כו' עולתה ומתה לא יביאו יורשים חטאתה. משמע אבל היא אם היתה חיה היתה מביאה חטאתה אחר עולתה ועלתה לה עולתה לשם חובה וכן משמע [בת"כ] בפרשת אשה כי תזריע שאם הביאה עולתה תחילה תביא חטאתה ממין עולתה וכן במסכת קנים (פ"ב מ"ה) ותימה דבפ' כה] תמיד נשחט (פסחים ד' נט.) אמרי' זה בנה אב שכל החטאות קודמות לעולה אפילו חטאת עוף קודם לעולת כו] בהמה ואפילו דיעבד קאמר מדמשני שאני עולת מצורע דרחמנא אמר והעלה שהעלה כבר והיינו דיעבד דלכתחילה חטאתה קודמת כדכתיב בקרא בהדיא ש"מ דבעלמא אפילו דיעבד לא ותירץ ה"ר חיים דה"ה בעלמא והא דבעי קרא במצורע משום דכתיב ביה הויה זאת תהיה בהווייתו יהא דמשמע עיכובא כדאמרינן כז] בשמעתין בסוף אע"ג דמסקינן לקמן יש ממוסר זמן לבו כיום אין לפסול בעלמא מטעם זה דלא הוי אלא בסדר מצורע כמו שאפרש לקמן: **לא** יביאו יורשין חטאתה. הגירסא משתבשת בת"כ בפרשת ויקרא [בפ'] אם לא תגיע [וגו'] אחד לחטאת ואחד לעולה שממין חטאת יביא עולה שאם הביא חטאתו ומת יביאו יורשין עולתו וממין שאם הביא עולתו ומת שיביאו יורשין חטאתו ת"ל אחד לחטאת ואחד לעולה כח] וכך יש להיות הגירסא יכול שאם הביא עולתו ומת שיביאו יורשין חטאתו ת"ל אחד לחטאת פי' חטאת קודמת לעולה כט] ואסמכתא בעלמא היא דמהילכתא הוא דנפקא לן דחטאת שמתו בעליה למיתה אזלא: **לא** נהנין ולא מועלין. בנזיר בפרק [מי שאמר הריני נזיר ושמע חבירו ואמר] ואני (דף כד:) תנן כי האי גוונא: **ואין** טעונין לחם. אע"ג דבסמוך גבי אשם מצורע שלא לשמו קתני דטעון נסכים יש לחלק בין נסכים דשייכי בכל הקרבנות ללחם ועוד כדפי' בקונטרס משום דבעינן על כפי הנזיר וליכא ומיהו קשה למה הטעינו כאן זרוע בשילה ל) יותר משלא כמצותו ושלא לשמו בפ' התכלת (לקמן דף מח:) וי"ל דשלא כמצותו הוי משונה יותר מדאי ועוד שלא כמצותו נראה דהיינו בן שנה והביא בן שתים או ממוסר זמן דהוי משונה יותר מדאי וקצת תימה כיון דאין טעון לחם יפסול כדאמר בפ' שתי מדות (לקמן דף פט:) גבי אשם מצורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כן פסלתו והכא נמי יהא טעון לחם שאם אי אתה אומר כן פסלתו ויש לחלק כמו שפי' דנסכים אלימי מלחם וכפ' שתי מדות אאריך בעזרת האל:

גילח

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פט"ו מהל' פסוה"מ הל"א:

י ב מיי' פ"א מהל' מחוסרי כפרה הל"ג:

יא ג ד ה מיי' פ"ד מהל' מעילה הל"ג [ופ"ה מהל' פסוה"מ הל"א ופ"ט מהלכות נזירות הל"ג]:

◆

שיטה מקובצת

הני דכתיב חטאת הוא אשם הוא דמשמע בהוייתן אבל הכא דכתיב האשם הוא ה"ק כחטאת יהיה האשם לכהן: א] לשם חובה: ב] כי קתני באה: ג] היכות אמר מר נמחק: ד] הזבחים שנזבחו שלא לשמן כו' לבעלים לשם חובה חוץ מן הפסח והחטאת: ה] תיבות דבאו להכשיר ולא הכשירו נמחק: ו] לא פסיקא ליה. גליון דאי אמר חוץ מפסח ואשם לא ידענא איזה אשם קאמר אי אשם דלהכשיר אי אשם דלכפר. הרגמ"ה: ז] בין מכפרין למכשירין. בין אותם המביאין קרבן לכפרה לאותן המביאין קרבן להכשירם לאכול בזבחים. הרגמ"ה: ח] מכפרים אית בהו דאתו כו' יש דבר שקרב עמהם דהוי כמכפר ואתי לאחר מיתה. הרגמ"ה: דאתו לאחר מיתה. וכיון דאשכחן במקום אחר שהן באין (בקל) [לבטלה] ה"נ הכא בשלא לשמו אע"ג דלא מכפרי שהרי לא עלו לבעלים לשם חובה מ"מ כשרים להקטיר אבל מכשיר לית בהו דאתו לאחר מיתה א) אלא אינם בקל ה"נ הכא בשלא לשמו כיון שאינן מכשירין ליפסלו: מכפרים אית בהו דאתו כו' אע"ג דלאו בני כפרה נינהו דאין כפרה למתים וכמו כן כשנקרבו שלא לשמן לא פסלו דמשום דלא כפרו אינם פסולים אלא הוי נדבה. תו"ח: ט] האשה יולדת שהביאה חטאת כו' יביאו יורשין עולתה דעולה דורון הוא וכשירה היא להביאה לאחר מיתה ועולה כיון דאתיא עם מכפר כמכפר דמי. הרגמ"ה: י] לא יביאו יורשים חטאתה. שאין מכפר לאחר מיתה. הרגמ"ה: יא] ולא מועלין. גליון דאמרינן כל מעה ומעה ראויה ליקח בה שלמים ושלמים לפני זריקה ממון בעלים הוא. הרגמ"ה: יב] מת סתומין יפלו לנדבה. בנזיר פריך והלא דמי חטאת מעורבין בהן ומשני הלכה היא בנזיר ותימה מאי פריך והלא אי בעי נמלך ועביד כולהו שלמים וי"ל (נמחק תיבה אחת וצ"ל שצ"ל) [דבמת] לא שייך למימר איבעי נמלך וע"ל דמתניתין דהכא מיירי דאמר אלו לקרבן נזירותו דסתומה משמע כל מיני סתומין וכה"ג נמי מיקרי סתומין והשתא ניחא [מאי דפריך] והלא דמי חטאת מעורבין בהן כי אמר לקרבנות נזירות דמשמע לכל קרבנות וכיון דאמר הכי לא מצי לאמלוכי דלקרבנות משמע לכל קרבנותיו ולפי זה ניחא [מה] דתנא מת סתומין יפלו לנדבה והלא בסתומין איירי לעיל אלא ש"מ דאין זה כסתומין דלעיל (דהתם) מיירי דאמר לנזירות והכא מיירי דאמר לקרבנות נזירותו: מפורשין. פי' דאמר אלו לחטאת ואלו לעולה: סתומין יפלו לנדבה כו' גליון במס' נזיר פריך והלא דמי חטאת מעורבין בהן ומשני הלכה היא בנזיר וא"ת מאי פריך והלא הם ראויין לבא כולה עולה כדאמרי' הכא שראויין לבא כולן שלמים ותירץ רבינו יצחק דסיפא איירי שאמר כשעת הפרשה לקרבנות נזירותיו ובכה"ג לא שייך לבא כולן שלמים שהרי פירש שהיה רוצה לעשות מהן קרבנות הרבה ומ"מ כיון שלא פירש זה לחטאת וזה לעולה יפלו לנדבה והא דאמרי' מפני שראויין להביא כולן שלמים היינו היכא דאמר לנזירות סתם וא"ת מנ"ל דמקשה דסיפא באומר לקרבנות נזירותיו הא קיימינן באומר לנזירותו וי"ל דמשמע ליה דאמרי' סתומין דמכדי סתומין מיירי למה הוצרך לומר סתומין אלא לרבות כל סתומין ואפי' אמר לקרבנות כך פי' הרב ר' מאיר. תו"ח וע"ש תוס' נזיר: לא נהנין. מדרבנן ולא מועלין דכתיב ומעלה מעל בה' בקדשי ה' ואין אלו קדשי ה' כיון דלמיתה אזלא: יג] אחד. ואינן טעונין: יד] במתנה. גליון וקשה דהא בלא אשם נמי מכי הביא צפורין אתכשר ליכנס במתנה ונראה לפרש להכשיר בקדשים דעד עתה לא היה יכול לאכול בקדשים עד שהביא אשמו. תו"ח ותוס' מהר"ם: טו] דקבוע לו זמן. בששה עשר בניסן. הס"ד ומה"ד דלכפרה אתו.

א) אולי צ"ל אלמא דאינן באין לבטלה ה"נ הכא.

מסורת הש"ס

א) זבחים ב. [ידים פ"ד מ"ב], ב) קינין פ"ב מ"ה וזבחים ה. קדושין יג:, ג) מעילה יא. נזיר כד:, ד) במכשירים. ל"ק, ה) אמרינן. ל"ק, ו) ופריך דבשלמא. ל"ק, ז) לנ"ל דבעי עקירה ליעקר. ל"ק, ח) שמא עצמו יקרב כו'. ל"ק, ט) כ"א שרי, י) בהווייתו יהא כ"ה בפי' והכי איתא בגמרא שם ועי' תוס' שם, כ) צ"ל אשם תלוי ובתו"כ הס"ד ומה"ד אמיל עולתה כו' וכ"ה בפ"י, ל) צ"ל יותר משלא כמצותו דפירש"י שלא לשמה.

◆

מוסף רש"י

הואיל ובאו להכשיר. בזבחים (ו:) מפרש רש"י דאשם מצורע מכשיר לקדשים ולביאת מקדש (עי' רש"ש כאן). **כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן.** שנשחטו עולה לשם שלמים (זבחים ב.). **כשרים.** לזרוק דמן ולהקטיר אימוריהם ולאכול את הנאכלין אע"פ שמתוך לשוחטן לשמן כדיליף בגמ' (שם). **אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה.** וצריך להביא אחר לחובתו אי לנדרו ושחטו לשמו חוץ מפסח וחטאת. שהן פסולין לגמרי ויליף לה בגמ' (שם). **האשה.** יולדת **לא יביאו יורשין חטאתה.** דהויא לה חטאת שמתו בעליה והלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא (זבחים ה.). **המפריש מעות לנזירותו.** ולא פירש אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים לא נהנין ולא מועלין. בכל אותן מעות מפני שהן ראוין להביא בכולן שלמים. כלומר דבכל מנה ומנה מלינן למימר זה הפריש לשלמים, ושלמים קדשים קלים נינהו ואין בהן מעילה, כדתנן בפרק קמא קדשים קלים לפני זריקת דמים אין מועלין בהם, ואחר נעשה אזיל לקולא דאי אמרת כולן ראוין להביא עולה ואיכא מעילה בכולהו, מכל מקום דמי שלמים איכא ביניהו דליכא בהו מעילה ואי מייתי עליהו קרבן מעילה איפשתח דקא מייתי חולין לעזרה, הלכך אזלינן לקולא דלא נהנין ולא מועלין מעות סתומין. דלא פירש יפלו לנדבה. דהלכה היא בנזיר דמי חטאת ילכו לים המלח. דחטאת שמתו בעליה היא דמי עולה יביא בהן עולה. דדורון בעלמא הוא דלאו לכפרה אתיא וכדאמרינן בקינין (פ"ב מ"ה) האשה שמתה יביאו יורשיה עולתה **ונאכלין ליום אחד.** כדין שלמי נזיר ואינן טעונין לחם. משום דכתיב ביה (במדבר ו) ונתן על כפי הנזיר ואין כאן נזיר (מעילה יא.).

◆

שיטה מקובצת (המשך)

וכשרין שלא לשמן: הס"ד ומה"ד לא פסיקא ליה. למתני אשם: הס"ד ומה"ד שחילק הכתוב. דבמכפרין הקל ובמכשירין כו': טז] ביולדת אחד לעולה ואחד לחטאת וכפר עליה: יז] קרבי הכא נמי: יח] עיין בהשמטות שבסוף המסכת: יט] שראויין להביא כולן שלמים הואיל ולא פירש אלו לחטאת: כ] אבל אשם ליכא דאשם אינו בנזיר: כא] אשם הוא בהווייתו יהא ופריך למה לי והשאר נמחק: כב] עיין בהשמטות שבסוף המסכת: כג] אשם תלוי. ובת"כ נמי איתא דאמרי' התם כתיב אחד לחטאת ואחד לעולה וכתיב והקריבו לומר דחד לא מעכב ומסתמא החטאת עיקר שבכ"מ החטאת עיקר אלמא חטאת מכשירה שעיקר קרבן יולדת להכשיר הוא בא שהרי אינה צריכה כפרה כל כך: כד] תיבות ה"ג בת"ב האשה כו' נמחק: כה] ותימה דבפ' כל התדיר ובפרק התמיד: כו] עיין בהשמטות שבסוף המסכת: כז] כדאמרי' בסוף שמעתין אע"ג דמסקינן. עיין תוס' זבחים דף ה ע"א: כח] וכך יש. גליון והר"ר יחיאל בר יוסף יישב הגירסא דלא אמרי' חמש חטאות מתות אלא בבהמה אבל בעוף לא ובת"כ בעוף איירי וא"ת והלא הכא בעוף איירינן וקאמר לא יביאו יורשין חטאתה וי"ל דהיינו דוקא הכא משום דחטאת מכשיר גבי יולדת והכשירה עיקר וכפרה לא שייך בה שהרי לא חטאת וקשה להר"ר שמואל מאיוורא שהרי אמרי' [יומא דף ס"א ע"ב] גבי מטמא מקדש הפריש מעות לעולתו וכו' וקאמר כיון דהאי פרידה למיתה אזלא ומאי קאמר והלא בעוף איירי ואנן אמרי' דעוף לא הוי בכלל חטאות המתות וצ"ע תו"ח (עי' שעה"מ הפ"מ בפ"ד בסופו): כט] קודמת לעולה. לאשמועינן דלא יביא כי הבא: